ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 57. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 25. ЈУЛА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 25. јула

Узаврела сва Аустро-Угарска кад је стигла вијест из Лондона о дебати, која је вођена у енглеском Доњем Дому и у којој је влада Велике Британије изнијела узроке, са којих се мора на морима живо наоружавати.

Познато је, да је Аустро-Угарска, и ако сразмјерно сиромашна земља према богатој Енглеској, Француској и Њемачкој, ријешила, да гради четири нове убојне лађе највећега типа, зато и најскупљега, који је тип од скора завела Велика Британија и назвала га Dreadnougth.

Одмах за овом јавила се Италија и ријешила, да и она сагради четири нова убојна брода истога типа. У Италији се то мотивисало тим, што се мора на Јадранскоме Мору ићи у корак с Аустро-Угарском. Они се, знате, гледају саревњивим очима. У Аустро-Угарској се то опет мотивисало преимућством италијанске флоте над аустро-угарском.

У Енглеској се то опет друкчије схватило. И ако је Велика Британија у традиционом пријатељству с Италијом, и ако ова намјерно држи своје савезне везе с Аустро-Угарском у лабавости, ипак није искључена могућност да у будућности и у даној прилици остане по цијену извјесних концесија вјерна савезу с Њемачком и Аустро-Угарском и стави овима своју сувоземну и поморску убојну силу на расположење. Шта ће да чини Велика Британија у томе случају, ако се за времена није обезбиједила на морима од њихове здружене поморске силе?

Тако се питају паметни и практични Енглези. И, питајући се, одговорили су себи оно што и Султан кад су му предочавали вјерност харемских чувара. Јест, сви су ми вјерни, рекао је, али је сигурније да од њих начиним евнухе.

Предочава се Енглеској, како Астро-Угарска никада ништа није имала противу ње, и како ни у будуће ништа имати неће, позивају се на вјековно пријатељство Италије, и изводе из тога, да ни ова никада неће постати опасна гордоме Албиону, али су у Албиону мисли практично: не сумњају у пријатељство ових њемачких савезника, али хоће будућност своју да имају свагда у својим рукама и граде све новије и новије убојне лађе огромних размјера. Са свим тако. Што би своју будућност зидала на нечијем добром расположењу, које очас може и друкчије да буде? Пријатељство се мјери према сопственој снази, упоређеној према јачини онога, коме га указујемо. Ако је та јачина така, да је морамо респектовати, онда је и пријатељство као неминовна пошљедица ту, и увијек је равно респекту. Ако ли то упоређење испадне на штету. Енглеске, онда је респекту крај, па и добром расположењу.

То је руководило Енглезе и они су прегли, да сагради толико убојних лађа најновијега типа, да се у свако доба могу мјерити са флотом свих својих противника. На четири одговарају са осам нових лађа. Никако не допуштају ни саму помисао на могућност, да на морима изгубе своју превласт.

Од како се појавила бојазан њемачког изненадног упада у Енглеску, влада Велике Британије усредсредила је највећи дио своје поморске убојне снаге у каналу и на сјеверноме мору. Ту има на тридесет убојних лађа највећих размјера, према убојној поморској сили њемачкој, која броји једва дванаест лађа истога калибра. За то је Енглеска ослабила своју флоту у Средоземноме Мору. Пошто се убојне силе Италије и Аустро-Угарске овде појачавају са осам јединица типа Dreadnougth, то би њена превласт дошла са свим озбиљно у питање, ако би се обије силе садружиле. И зато гради сад нове бродове, да и ту одржи своје првјенство.

Тај узрок изнио је енглески министар марине у Доњем Дому као разлог, зашто се све једнако морају градити нови бродови, а то је господу у Бечу и Пешти веома узрујало, па веома и разгњевило. Томе мора бити краја, вичу, само не износе начин, како да се Енглеска принуди да сједи скрштених руку док се њене супарнице оружају. То изгледа на онај храбри закључак мишева, да се мачку објеси прапорац о врат, те да чују кад долази, али кад је дошло на ред питање, како да се то учини, и ко да објеси прапорац мачку, сви се разиђоше у највећој тишини, не давши одговора. И с овом аустриском пријетњом биће тако. Противници ће пријетити, а Енглези ће се спокојно и даље оружати. Ово је сад утакмица у којој ће одржати мегдан они, који су богатији. Нема сумње Енглеска је богатија од Аустро-Угарске и Италије. Француска је богатија од Њемачке. Француска је својим флотним програмом задивила цио свијет, јер је одредила за градњу нових убојних бродова скромну сумицу од двије хиљаде милиона (двије милијарде) франака. Ако су нагађања аустро-угарске штампе основана на правилним погледима: да се Енглеска не оружа због Аустро-Угарске и Италије, него због Сјеверо-америчких Сједињених Држава и Јапана, онда здружене флоте Енглеске и Велике Британије могу примити борбу са флотама свега свијета још данас. А тек кад доврше изградњу пројектованих бродова!

Ова усиљена утакмица већ је рат, а крвави ће доћи можда и прије но што се надамо. За њега треба само једна једина варница. Аустро-угарски би га листови хтјели, кад би смјели, већ сад.

„Босанска уставност"

Неке велике муке муче господа у Бечу и у Пешти с такозваним босанским уставом. Каже се већ толико времена да ће га дати, али га не дају. Нешто им ваљада смета, негдје им можда иде рапаво.

Нијесмо радознали да нам кажу, какве их то муке море. Нијесмо зато, што их знамо и без њих. Треба подијелити што је уграбљено и кући донесено, а то је мучна работа. Треба послије и народу дати што је његово, а и то није мала главобоља. Треба најзад и нешто изнијети и пред Европу, јер све државе чекају да се дигне завјеса и да отпочне комедија у једном, али бескрајном чину, која се зове „босанска уставност".

Увертура у ту комедију нешто сувише дуго траје. Нестрпљиви су већ постали сви: и они који дају, и они који примају, па и они из европских партера, ложа и галерија.

Избијају гласови, да босански устав хоће да изнесу најприје пред парламенат у Бечу и Пешти. То је најсигурнији знак да у томе питању постоји између ове двије пријестонице извјесно тријење. Што не могу да врше односне владе, хоће да предаду на суђење парламентима. Тако, надају се, најбоље ће протурити и оно, што се сад не усуђују једна другој да предложе.

У Сарајеву се то сматра за повреду свога права и вели се, да босански устав не може бити продукт бечког и пештанског парламента. Њега даје владалац у споразуму са својим владама, и одонда се власт дијели између њега и босанско-херцеговачке скупштине у свима питањима, која се по уставу тичу тих покрајина.

Да ли се с тим слажу господа у Бечу и у Пешти, не знамо, али ако би жеља браће у Босни и Херцеговини и била оправдана, на њу се на мјеродавним мјестима у Аустрији и Угарској извјесно неће нико осврнати, само ако им тако диктује њихов интерес. А интерес је патриотизам.

Не сматрамо да би била велика несрећа, ако би нашли, да босански устав треба да прође кроз ватру оба њихова парламента. Вода ће се ма на коју страну разлити, а што чини вода, то и народни живот. Ако му се затвори један излаз, он пробија други. Ако неће путем правде и толеранције, нека се пође путем којим се хоће. Свуда ће поред трња бити и ружа.

Нека се за то обрате и парламентима у Бечу и у Пешти. Правна процедура ће тим пострадати, али ће неминовно добити народна ствар. Неминовно питање ће се заплести, а антагонизам између Аустрије и Мађарске повећавати. Коме то од нас може шкодити?

Оно што би хтјела Аустрија неће Мађарска, а што би хтјели у Пешти, неће у Бечу. Спор који се води у рукавицама између обијех влада, пријешао би у спор између оба парламента, између једне и друге половине монархије, а оне се не дохваћају друкчије већ увијек у рукавицама од јежеве коже. Свијет би добио да гледа ријетки призор: свађу око пљачке.

Овако је та свађа сакривена. Она је ту, она постоји, али је свијет не види и не чује. Он је само слути. Зато за нас може бити сасвим све једно, хоће ли се босански устав дати путем којим се тражи из Сарајева, или уз оргије оба парламента. Те оргије, ако не избију на површину сад, доћи ће доцније.

То је, ето, узрок, зашто се с босанским уставом толико кане. Обећавају га сад у септембру, али ко зна да ће и донде њихове несугласице да буду изравнате. Јер спор није само о праву својине, што се има да испољи у самом давању устава, него и у питањима права и слободе, које ће се дати народу.

Децентрализација Русије

Мисао о децентрализацији Русије није ни мало нова. Она је избијала с времена на вријеме, а нарочито од времена препорода. Њу је истакао ту скоро и професор Погођин. Путујући за Србију са групом студената, он је у Бечу разговарао са једним њемачким новинаром и том приликом је загријано говорио о децентрализацији Русије као неминовној потреби. Тај његов говор и ми смо изнијели.

Сада мислимо да се позабавимо са мислима руског националисте Менчикова. И он се изјаснио за децентрализацију Русије. О томе је написао два чланка у „Новом Времену".

Он мисли да је децентрализација потребна као супротност крајњем бирократском централизму. Сем Француске нигдје није централизам до савршенства проведен, као у Русији, гдје се све везе јавнога руског живота налазе и над Невом и у министарствима се плету или кидају. Овако се десило, јер је то стање за владине кругове постало потребно, а руско се друштво, сви слојеви на то научили и они су се у свакој потреби обраћали на те кругове, а они су им према користи својој притицали у помоћ. Ако је такво стање било већ штетно због неморалности, дали би људи с времена на вријеме израза негодовања. Данас уз бирократске инструкције стоји у средишту државе парламенат као представник руске јавности, која има задатак да препороди руску државу, коју су централистично бирократски кругови и у унутрашњој и у спољној политици водили од пораза до пораза. Парламенат опет расправља о стварима најудаљенијих крајева, о којима већи дио посланика нема ни појма. Мјесто препорођаја и обнављања иде све по старом, само великој државној машини придодана је још једна: државна Дума.

Менчиков мисли да се огромно ово царство, које заузима једну шестину кугле земљине, мора децентрализовати. Русија за своју величину нема да захвали ни гвозденим нивелацијама Ивана Грозног, ни Петра Великог. Као у старој Грчкој јединство народа није цјепала ни аутономија појединих провинција ни дробљење државе. Јединство народа руског скинуло је татарски јарам, а нивелације Петра Виликог и Катарине II. помогле су само у толико, што су велике дане Русије убрзали. Све оно што су они изнијели пред два столећа и доцније, извела би се за столеће — два доцније, природним развићем.

Али Менчиков не тражи аутономију за крајеве инонародне у Русији. То је услов за даље развиће Русије, да народ један и једнолик представља јак јединствен организам, а не састављен из разноврсних чланова.

Менчиков нам при крају даје фантастичну слику будућега уређења Русије, који би имао народ да препороди. Одијепивши од централне владе законодавство и екзекутиву оставио би јој и војску и суд. „Свети синод бих укинуо", вели Менчиков — „са свијем је природно да он сам треба да се брине за сво-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE PODGORICA

је религиозне потребе.“ Треба ли каквих скупштина и сабора црквених, патријарха руских, нека чине своју дужност. Министарство просвјете? — Укида се. Нека се друштво брине за своје образовање. Министарство привреде, трговине, комуникације, полиције? — Све би то Менчиков укинуо, нека се друштво само брине за те своје потребе.

Највећа је погрјешка хтјети Русију централизовати. Искуство доказује, да је природи увијек ближа разноликост. У великој држави централизам је у толико опаснији, што је унутарње разграњавање корисније. Нека се Русија подијели на своје природне дијелове, као што је Менделејев подијелио.

Нека се властодршци руски угледају на гигантски напредак сједињених држава и кантона швајцарских.

Ово је језгро Менчиковљевих чланака.

Око овога излишно је потрошити и једне ријечи. Саме ове мисли јасно одају колико у њима има реалности. Све су ово сањарије, фантазије, којима још само може имати мјеста у романима, али никако у политици. Ту о зрелом разбору не може бити ни помена, а још мање о могућности остваривања овако настраних тежња, које би се једино могле окарактерисати Тургењевим ријечима: дим, дим...

Матица Српска у Приморју

— нарочити извјештај —

Дубровник, 22. јула

Прошла недјеља била је риједак и значајан дан по Српство у Приморју. Он ће бити златним словим написан у историји нашој. Тога дана на свечан начин је отворена нова српска просвјетна установа у Дубровнику. Приморје је стекло Матицу Српску!

Крај својих великана, крај знаменитих и заслужних људи српски народ је увијек имао и људи, чије се добротворне и дарежљиве руке са захвалом мора сјећати и поносити. Онако исто као што су многи српски великани цио свој живот на олтар отаџбине прилагали, исто тако било је и људи, који су и своја имања на добротворне сврхе прилагали.

Један од њих је и Констатин Вучковић који је за оснивање Матице Српске у Дубровнику завештао суму, која је до сада нарасла до 372 897·46 круна.

Жеља овог великог добротвора српског привредна је у дјело прошле недјеље у Дубровнику на врло свечан начин

Прво је држана свечана служба, а по том је био приређен парастос великом добротвору у православној цркви св. Луке, при којој је узезо учешће и српско пјевачко друштво „Слога“

Послије тога у пространој дворани друштва „Слоге“ био је свечан комерс. На комерсу били су гости и са стране: изасланици Матице Српске у Н. Саду А. Хаџић и проф. Јовановић, управитељ Текелијанума Ст. Поповић из Будим Пеште, др. Вукићевић, адвокат из Н. Сада, Никола Петровић, трговац из Ст. Пазове проф. Т. Боровњак из Пећи, Ст. Србије и т. д. Из мјеста су били најугледнији Срби.

Сједницу је отворио предсједник туторства српско-православне црквене општине, Никола Бабић. Он је поздравио све присутне и изнио заслуге великог добротвора, као и циљ ове сједнице. На то је др. Стијепо Кнежевић прочитао биографију К. Вучковића.

Нашљедник добротворов Стево Перовић у своме дирљивом говору тада је пожелио сретан и успјешан рад овај установи, и А. Хаџић поздравио је присутне.

Послије тога Никола Петровић предао је као први прилог Матици 1000 круна од српске штедионице у Ст. Пазови, а 1000 кр. од стране своје.

Свечана сједница завршена је тиме, што је великом добротвору указана пошта устајањем усклицама: Вјечна му памјат! Слава му.

У вече је био банкет, за које је вријеме свирала српска музика.

Овај свечани дан поздравили су из Црне Горе митрополит г. Митрофан Бан и предсједник Књ. Владе г. др. Л. Томановић.

Тако је тихо и скромно прослављено у Дубровнику отварање Српске Матице.

Када се зна у каквим се приликама и околностима налази српски народ у Приморју, свако ће лако схватити од какве је важности и значаја ова установа, те и пожељети из свог срца, да што боље одговори својој сврси како би својим дјеловањем служила на част и дику Српства.

Дао би Бог да тако и буде!

Револуција у Шпанији

Рђави дани свићу Шпанији. Управо њој се мрачи. Зло на дому, зло и на бојном пољу. Њени неуспјеси с дана у дан су већи и бој са Кабилима биће од рђавих пошљедица по њу.

На бојном пољу ратна им срећа окренула леђа. Притјерани су у зидове Мелиле и огромне губитке имају. У самој земљи револуција све веће размјере узима.

Шпањолска војска код Мелиле налази се у врло рђавом стању. Њен положај није ни мало завидан. У војсци је завладала велика дезорганизација. Војници су посустали, немају ни хране ни џебане, те многи отказују послушност. Губитци су огромни. Шпански војни стан претворио се у болницу. Хиљадама рањених, маса убијених, а за један дио војске не зна се гдје је.

Кабили се налазе пред зидинама Мелиле и сви напори, да се сузбију остали су залудни. Из Шпаније је тражено појачање, али оно још није стигло.

Није боље ни на револуционарном попришту. Из Каталоније јављају, да се између револуционараца и војске отворио жесток бој. Улице у Барселони претвориле су се у ратно поприште. Народ се налази у барикадама, које војска топовима бомбардује. У борбу улазе са силним пожртвовањем и саме жене. Револуционарни покрет све се више шири. Сад је избио и у Валенсији и Навари. У Герони је народ војску опколио и не да нигдје да иде. Заповједник је војске убијен, а војска разоружана. Војни бјегунци јатомице прелазе у Француску.

У једном француском листу изнесени су утисци једне госпође, која се у Барселони затекла баш у тренутку када је букнула револуција. Ту се износи:

Револуција у Барселони букнула је у понедјељак рано у јутру. Варош је проламала хука и бука револуционара. Кроз варош је продирала руља радника и радница, вичући силно, да се небо проламало. Пред њима су трчали дјечаци и викали противу краља, кличући: живјела република.

У то је дошло мноштво полиције, стражара и војске, која је навалила на демонстранте, да их растјера. У исто вријеме чули су се са других страна звуци трубе и грување пушака.

Демонстранти су хрлили улицама вичући из свега гласа: Живио генерални штрајк!, налажући свима трговцима и занатлијама, да позатварају своје дућане и радионице. Некоји од демонстраната већ су били рањени и везани.

Око 3 сата по подне револуционарна се маса са свих страна града слегла пред Народни Дом. Онамо су се изрицали жестоки говори против владе, бацало се камење и пуцало на полицију, што бијаше опколила просторије Народног Дома.

Жене и дјеца, која су се прије бацала потрбушке на земљу да запријече стражи напасти људе, који бијаху запослени подизањем барикада, учествовала су касније у окршајима. Једна је од жена убила четири стражара и ранила друге неколике. Ради њезина хероизма револуционарци су је касније носили у триумфу и осигурали њено бјегство.

Бука и окршаји потрајали су до касно у вече. Шљедећег дана у јутро говорило се, да је оног дана погинуло више од 100 људи.

Нигдје се више није радило, па на у штампаријама. Ради тога није било могуће добити никакве тачније вијести.

Ноћ од понедјељника и уторника бијаше мирна. У уторак у јутро бука се и по улицама поновила са већом жестином, особито у средишним улицама Барселоне. На каталонском тргу бијаху намјештени неколико топова, из којих се веома много пуцало. Осталим су улицама хитале чете полиције и војске. Али док је полиција била непрестано извиждана, клицало се војсци одушевљено: Живјела војска!

У улици Веленција налазила су се два манастира. У једном бијаху фратри, а у другом опатице. Револуционарци опсједоше те манастире. Што се догађало међу зидинама тих манастира, није познато, али мора да се у њима збивало нешто страшно, када се видјело, како неке калуђерице, блиједе од страве, бјеже као луде безобзирце, да се ма гдје-год сакрију.

Када је банула полиција оба је већ манастира прождирао огроман пожар.

Држи се, да је за сукоба у барселонским улицама погинуло више од 1000 људи.

Тако се за несрећну Шпанију с правом може рећи: Пропаст теби од тебе, Израиљу!

Српство

Споменик Стеву Книћанину. У Топчидеру, крај Београда, подигнут је споменик великом српском војводи Стеву Книћанину.

Срби у Америци као побједиоци. У у три мјеста у Америци Срби су се истакли својом физичком снагом над Американцима. У Манхатану, Невада, такмилила су деветорица Срба са деветорицом Американаца у потезању ужа, те су Срби надјачали. У Голвестону је однио побједу у одбацивању камена наш земљак Павле Кешељевић са Грахова. У Далосу је као атлета однио шампион Србијанац Ненад Плазинић.

„Школски Лист“. Од 1. септембра почеће у Ср. Карловцима да излази „Школску Лист“, који ће уређивати професорски збор српских учитељских школа у Сомбору, а издаваће га српска манастирска штампарија. Он ће бити стручан лист, излазиће двапут мјесечно, а цијена му је 8 круна годишње.

Словенство

Сазив чешког сабора. Како листови доносе, сабор чешки ће се састати још ове јесени како би се постигао споразум између Чеха и Нијемаца.

Сукоб у Задру. У цијелој Далмацији Хрвати и Талијани се не могу никако гледати. Нарочито у Задру међу њима је мржња велика, те је ово дана дошло до сукоба, јер су Талијани напали камењима на Хрвате и многе знатно тјелесно повриједили.

Поглед по свијету

Разговор са Извољским

Паришки „Матен“ доноси разговор са руским министром спољних послова Извољским, који је казао међу осталим и ово: Оно што је Пишон казао у „Матену“ о руској политици, истинито је. Ми подржавамо са Њемачком добре одношаје и морамо их подржавати. Наш савез са Француском и наш споразум са Енглеском, који сачињава темеље наше политике, слажу се са тим срдачним и непомућеним одношајима. Ја знам добро, да у Енглеској постоји једна странка, која неће да вјерује у чврстоћу споразума са Русијом. Да је тај споразум чврст, видјело се у персиском питању.

На питање новинара, хоће ли споразум након састанка у Ковесу примити друге облике, одвратио је Извољски: Неће, а зашто би? Споразум има сталан циљ, коме одговара у садашњем облику. У мом разговору са Пишоном дотакнута су већим дијелом стара питања. Говорили смо о Криту, о томе како је Русија тога назора, да се права Турске морају уздржати. На Балкану биће наша политика таква, да се уздржи status quo без себичних циљева. На прошле догађаја не могу се враћати, али знамо, како је Европа била узбуђена, када је status quo поремећен анексијом Босне и Херцеговине и ту се радило само о тумачењу једног уговора. Просудите по том, какве би пошљедице имала смиона политика. Обзиром на Мароко казао је Извољски, да Европа нема ту обвеза, макар су догађаји болни по Шпањолску.

Састанак у Шербургу

Једна нота полуслужбене „Агенције Хавас“ пише: Састанак цара Николе са предсједником Фалиером дао је поновно прилике установити чврстоћу веза,

ПОДЛИСТАК

СМРТ

— Октав Мирбо —

Чичица Пуавре заустави се пред касапницом свога зета Пјера Гаселена, стењући изађе из кола, привеза коња за гвоздени колац усађен у камен на тротоару и, пуцкајући бичем, уђе унутра.

— Има ли кога? — повика.

У дућану није било никога; само се псето, које је кољало на прагу на сунцу, режећи подиже се са свога мјеста и измаче се у угао. Био је четвртак, дан послије пазара; купце нијесу очекивали и полице су биле празне: само је на дебелом пању, на коме се сјече месо, лежала нога од бика, поцрњела и густо покривена мувама, а с тавана је висило парче телећег срца. У углу се држао бакарни казан с костима и комадима лоја, који је јако заударао. Изпад свега тога стајао је задах од лешина, какав се осјећа по болницама и костурницама.

— Нема никога? — понови Пуавре. — Гаселеле, гдје си?

Гаселен излетје из крчме, која је била преко пута касапнице, с друге стране улице, и у трку, распирујући цигару која му се прегасила, викао је:

— Овдје сам, овдје!

Сунце се весело титрало по његовом свјежем, пуном лицу. Гаселен је ишао без капе, са засуканим рукавима до лаката. Бијела платнена запрегача, на којој су овдје ондје биле крваве пјеге, покривала је цијелу његову гојазну прилику, од врата, повезаног плавом марамицом, до напуча пазувених на голу ногу. На лијевој страни о дугом ланцу висио је велики нож.

Гаселен приђе тасту и пружи му руку.

— Но, како је?

— Ето тако, дјетићу, добро.

— Да ти нахраним коња?

— Не треба; нахранио сам га већ сам. Био сам на вашару у Шасану.

— Био је добар вашар?

Пуавре климну главом и одговори равнодушно:

— Ни добар, ни рђав; онако. Цијена се одржава.

И додаде, од једном промијенивши тон:

— Како се то десило? Путем ми је дошао Август причао о твојој несрећи.

— Да, да.

— Зато нијесам коња ни распрезао, дао сам му три мјерице зоби, на право овамо...

— Зар не би боље било да прво покасимо гушу? — предложи тасту Гаселен.

— Пристајем, драги мој, гуша ме пече као жеравица. Значи — истина је и пијесу ме преварили? Жена ти је умрла?

Касапин истресе лулу о напучу и одговори:

— Да, истина је: ноћас је умрла, у два часа, или у пола три, или тако некако.

— Ноћас? — понови Пуавре и климну главом. — Испричај, молим те! Шта јој је било? Капља, шта ли?

Гаселен стаде причати како се све догодило.

— Не, тасте, није капља. Ни у ком случају капља. Због трбуха. Трбух јој је страшно био отекао. И дерала се ужасно, Боже мој како се дерала! А затим је умрла. Знаш, никако ми у главу не иде, да...

— Шта то, синак?

— Видиш: прије једно двије недјеље, да прије дванаест дана, а можда и раније, но рецимо прије двије недјеље, разговарали смо о нечему. Она ме назвала свињом и пјаницом зато што сам се покошкао с младим Бакуом и Манеом. Велим јој ја: »Море, окани се ти мене«. То сам јој рекао од срца, онако другарски. А она све више... непрестано гђди. И ја је мунем у трбух. Ти разумијеш, тата, да сам то учинио шале ради, а не у рђавој намјери. Нијесам је хтио тући никако. Затим смо се измирили. А другога дана она се жали на трбух, боли, вели, као да је у њему велико исто које чуна. И ишла је непрестано, није лежала, издавала месо купцима. Прекјуче је стеже јаче. Трбух јој се надуо, непрестано је јечала и ето умрла. Ђаво да ме носи! Зар сам могао мислити да жена може умријети од простог удара у трбух, без икакве задње мисли, онако шале ради.

Пуавре се почеша по затиљку и непрестано понављаше:

— Ах, ето; погледај, молим те!

И најзад тужно и смирено додаде:

— Ето какав је човјечији живот! Тако се догодило и с мојом покојницом. Исто је тако напрасно умрла: пало дрво на њу: знаш: ми имамо проклети орах.

— Да, да, уздахну Гаселен. — Али зар нећеш да видиш шћер? Ено је горе лежи.

— Добро, синак, хајдмо да видимо. Упиташе се мрачним степеницама горе и плашљиво се заустависше крај полуотворених врата.

—Иди ти напријед! — рече тест.

— Не, ти иди, тата.

— Не, синак, иди ти!

И обоје на прстима уђоше у собу.

Пуавре скиде капу и с поштовањем је узе у руку. Мале му се очи раширише, око стиснутих усана направише се два дубока уреза — боре, које су придавале лицу израз претплашености, одвратности и скривеног нејасног страха. На постељи је лежала жена са искривљеним и изграђеним од патњи лицем, на коме су стајале оловно-плаве пјеге.

Крупно тијело било је покривено платненим покровом, а испод њега су се јасно и оштро оцртавали дијелови трупа. У руке покојници ставили су распеће. Крај постеље молитве је читала некаква старкиња: двије воштане свијеће на малом столу бацале су суморну свјетлост на други велики крст више узглавника. У земљаном лонцу са освећеном водом стајала је кита брезових прутића ради прскања.

Пуавре се прекрсти и приђе постељи. Ча-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNOJEVIĆ

који постоје између Француске и Русије, За вријеме смотре над морнарицом изразио је цар поново своје признање над добрим држањем момчади као и над љепотом француских лађа. Он се разговарао неусиљено са официрима морнарице, те им је изразио своје назоре и радост над развојем војне снага обију земаља, која је јемство мира, јер обије ће државе радити на томе, да се одржи мир. Ова мисао је управо сврха савеза.

Патриотски подвизи у Бару

Бар, 20. јула

Данас се свршава искрцавање оружја и муниције из параброда „Петерсбург"-а, који се сјутра враћа у Русију. Чиновништво и грађанство града Бара, заузимањем г. Ника Дебеље, општинског предсједника, приредило је банкет у хотелу „Марина" у част г. г. министра војног, руских и наших официра. — За вријеме вечере поред пјевања наших патриотских пјесама, подизале су се многе врло лијепе здравице.

Прву здравицу подигао је г. *Н. Дебеља* за здравље Његовог Краљевског Височанства Књаза Господара, чија је, поред и многих и многих заслуга, још и та, што смо добили овај за нас Црногорце драгоцјени дар, којега је Русија послала Црној Гори, па истиче жељу, да ово оружје користи Српству и да послужи његовом уједињењу и уништењу непријатеља наших. — Народни посланик г. *Кадија Карађузовић* у својој здравици истиче борбе Словена и Турака, из којих је трећи увијек извлачио користи за себе, јер тај трећи свагда је умио свадити и Словене и Турке, али је сада дошло вријеме да тога у будућности не може бити, јер су се и једни и други освијестили. Црногорци су се прије борили слабим оружјем, а данас имају модерно оружје, благодарећи цару Русије, за чије здравље моле Бога двадесет и пет милијона руских муслимана, а он, као црногорски муслиман, пије у здравље Престолонашљедника и узвишене му супруге Књагиње Милице. — Капетан *Ђ. Ивовић* подиже чашу за здравље престолонашљедника моћне Русије, желећи му, да пође стопама Петра Великог. Рус, г. пуковник *Рачински* наздравља Престолонашљеднику Данилу и Књагињи Милици. — *Дебеља* пије у здравље г. г. руских официра и г. министра војног, кога сматра срећним што је дочекао да прими ово оружје и изражује жељу, да нас са овим оружјем што скорије поведе у борбу. Овај се банкет чини у њихову част и моли их, да им на његовој скромности не замјере. — Г. капетан *Бабичук* говори о пријатељству Црне Горе и Русије и истиче здравицу блаженоупокојеног цара Александра III. подигнуту „једином и искреном пријатељу Књазу Николи". Моли Бога, да се руске и црногорске воде споје једном линијом. Захваљује црногорском народу, који их раширених руку прима, захваљује предсједнику Дебељи и пије у његово здравље. — Капетан *Саичић* наздравља г. Рачинском, инструктору наше артиљерије, а пуковник *Рачински* пије у здравље свих црногорских јунака. — Г. министар *Мартиновић* говори о значају Бара у будућности. Истиче како је његов покојни отац имао срећу, да, по наредби Господаревој, први пријеђе праг града Бара, послије предаје. Та га успомена привезује за Бар, а од сад ће та веза бити чвршћа, јер му је у дио пало, да дочека и прими ново оружје под Бар па пије у здравље Барана. — Управитељ лука *Ђурашковић* пије у здравље руских поморaца, којима жели, да и даље међу њима имаде поморaца као што су били Орловски и Макаров. — Г. командир *Гојниће* говори како је срдачно дочекан у Русији, благодари г. Рачинском и осталим официрима, у чије здравље пије. — Г. *Рачински* задивљан је издржљивости и раду црногорских официра, а особито г. министра војног, који је од јутра до мрака на раду као и остали официри и војници, па подиже чашу у његово здравље. — Г. командир *Никола Вучиниће*, у свом подужем лијепом говори о прошлости Црне Горе и о јунаштву Црногораца и њиховим дјелима у оно доба, кад смо имали врло слабо и скоро никакво оружје. Садашње ново оружје, које нам је даровао цар моћне Русије, уз наше прегнуће и храброст и у будућности ће уздићи славу Црне Горе, да и даље јунаштвом задивљује свијет, јер ћемо имати чиме да се боримо. Црна ће Гора бити благодарна на овом дару, па пије за здравље цара Русије.

Банкет је завршен на поноћи. Кад смо изашли из хотела пристаниште је обасјавала бенгалска ватра, а пуштање ракетла, које је било предвиђено обустављено је, да се не би каква несрећа догодила, пошто је на обали било много муниције. — Гости и домаћи разишли су се у пријатном расположењу.

Барани су и овог пута показали, да им на срцу лежи општа корист и да се њој радују. И чиновништво и грађанство, без разлике вјере, били су одушевљени доласком овога дара. Општина барска први дан кад се почело искрцавање оружја послала је два сандука пива морнарима „Петерсбург"-а, а предсједник општине г. Дебеља са неколико одборника и грађана пошао је на параброд, да поздрави браћу Русе. Ту су били врло срдачно дочекани, а командант параброда искрено их је предусрио.

„Петерсбург" се сјутра враћа у домовину. Браћи Русима желимо срећан пут.

Љуб. Ибријски.

Напредак Црне Горе

Подгорица, 21. јула

Пренос оружја са Плавнице у Подгорицу још једнако траје уз неописано задовољство народа овога краја. Први транспорт ратног материјала дочекан је, као што је познато, у Подгорици на врло свечан начин, те сви још једнако под тим драгим утисцима стоје.

Најсилније и најслађе чувство, што природа у срцу усадити може, то је усадила свакојем присутнику при овој свечаности, на којој су се од извјесних присутника чуле и многе здравице, које потицаху из чистог патриотизма, а надахнуте неизмјерном љубављу и вјерношћу према Узвишеном Господару и отаџбини.

Црна Гора с дана на дан, све више и јаче може да покаже, да она има у себи услове за напредак и најбољу будућност. Ми видимо, што ради данас малена, а кршна, у многим приликама и моћна, Црна Гора; видимо њезину ужурбаност; видимо да је срце тишти, да јој се душа превија, да препуче за браћом у Босни и Херцеговини. — Данашња влада, у којој и Господар и народ има велико поуздање, ради лавовски, спрема терен свестрано. Учинила је зајам са највећим задовољством цијелог нашег народа. Сви су министри, са потпуним наобразовањем, а још нас више тјеши то, што им је прошлост чиста и честита, а на управу су дошли законито и парламентарно, па уздајући се у њихову снажну и истрајну вољу, надајмо се, да ћемо у свему добро успјети. —

Престали су више они учестани одласци у далеку Америку; напротив отуд се непрестано враћају; свако је прионуо на рад; народ је потпуно задовољан; трзавице, које су се прошле и претпрошле године појављивале ишчезле су; смутљивцима је престало било живота. При свакој згодној прилици, наш народ врви к Цетињу, да види свог Узвишеног Господара, да види свог најбољег добротвора, који је у безброј прилика, за своје сретне владавине, показао да му је на срцу будућност свога народа, а који свакодневно све своје силе и свој живот посвећује срећи и слободи српскога народа.

И са нашом братском Србијом смо у најбољим односима, што свакога честитог Србина мора да весели.

Најбоље се данас може увидјети, послије окупације Босне и Херцеговине, одакле је вјетар дувао, ко је лансирао оно вијести у јавности и ко је сијао оно гадно сјеме Јудино, сјеме мутње и омразе између двије рођене сестре Црне Горе и Србије, а и код наше се и српске владе, могу сваког дана све више уочити њихови привредни и културни успјешни и корисни радови за српски народ, а и једна и друга, показале су, да није истинито ни из далека оно, што је паклена и плаћена штампа, разносила по свијету о поремећеним односима Србије и Црне Горе.

Наша, пак, данашња влада може с поносом показати своје успјешне плодове под својом мирном и паметном управом, а врло је могуће, да ће се и код нас, као оно миш из пањега — показати по гдјекоји лакокаповић, који би хтио да омете овај правилан и миран ток живота нашег, али опет ко води рачуна о тим ситним и смијешним пигмејима?!

Напријед само, Бог ће дати, те ће добро бити!

Омладинац из Пиљера

Бањски живот у старом Риму.

Међу најважнија народна забавишта за римскога царства спадала су купатила. С тим купатилима дошло се до такве раскоши, како је ми нећемо ни у којем погледу моћи достићи.

Неки су проповједници морала назријевали наравски у свестраној раширености чистоће знак распада. И сам Сенека виче: „Како је кријепосно било старо доба, кад су се људи само прали, а и сам Сципио се само једанпут у недјељу купао!"

Ипак је купање имало ту особину, да се одржавало здравље у свима слојевима народа, јер се није јачало и снажило само тијело, него и дух у прекрасним оним купатилима.

То наглашује проф. Теодор Бирт, који је написао прекрасан и живахан опис староримских бања.

Сваки је одличан човјек имао своје властите купке, које су све сјале и блистале од мрамора и злата. Само се страну дозвољавало да се у њима купа.

На обалама су се зидали темељи јавним купатилима, која су се протезала далеко у дубоко море.

Овдје у јавним купалиштима сакупљао се готово читав народ и ондје проводио дане у уживању и забави. Купање је било најљепши начин одмора, ваљање у чистоћи, за кога се стицао изврстан апетит за главни оброк, који је био одмах иза купања.

Прије него ли се дошло у праве купке, доспио си у прави град дућана, у којима се нудило на продају свега и свачеса. Одавде се долазило у отворено купалишно двориште, које се са улице није могло видјети, а одавде је допирала вика, смијех и весело клицање.

Жене су имале просторије одијељене од мушкараца. У овом се дворишту играло на кругле, мачевало се, лоптало. У то зазвони звоно, знак да се иде у бању Све се на врат на нос жури, јер иначе оста још без мјеста. Кад су сви ушли подигне се улазнина. У Риму је улазнина била двије паре, у покрајини више — четири и осам пара.

Дебеле жене морале су платити тострукo, јер заузимају много мјеста. На мале чекаонице дођеш у просторје за свлачење, а оданте у тепидариум.

Овдје се најприје угријеш на ваздуху онда одеш у врућу бању. Ова врућа бања била је највеће уживање и цијенила се особито здравом.

Иза тога се употребљавала млака вода, а чистило сунђером. За старце је то било опасно. Некоји су наиме обичавали дати си насликати — мјесто да носе перику и прекрасну косу — а овако су у купатилу ако нијесу били опрезни, обрисали сву косу сунђером.

Завршило се купање у хладном. Иза тога је слиједило рибање, масажа и мазање уљем. Ко је још хтио нешто особито изашао би у бању за знојење. На шупљине у поду дохваћала се врућа доведна пара.

Да не буде само уживања за тијело него и за дух, градила су се купалишта на мјестима са прекрасним видицима, а осим тога су се само просторије китиле прекрасним сликама.

У купалиштима је нестало свакe разлике у сталежима. Најодличнији су се мијешали са најједноставнијима, као што је и право, а цареви Тирус и Хабријан су уживали, ако су се купали заједно с народом. Водили су се собом разни љубимци почев од пса до — ринокероса.

Наравски да је у купалиштима била и сва сила лопова, јер им је добар плијен падао у шаке, а римско казнено право имаде посебан одсјек за њих.

У купалиштима се и лумповало и пило, а и сва друга зла друштвенога живота угњијездила се по мало у то необуздано весеље, па није онда чудо, да је човјек све тајне читавога Рима могао сазнати баш тамо.

ПРИВРЕДА

Коров по њивама. — Ма да се по њивама, а нарочито градинама, коров марљиво плевљењем и окопавањем поништава, опет га има на њима доста. Коров, као што је познато, множи се и расте од сјемена и из адвентивних жилица, које се гранају из подземнога стабла (ризома). Да се биљка може сјеменом размножити треба она да цвјета и да сјеме сазрије. Плевљењем и окопавањем корову се не да да израсте и да сјеме донесе. По томе коров се на њивама и у градинама не може на тај начин да размножава. Али сваки је могао да опази, да коровске биљке имају већином ситно сјеме, тако да га вјетар може лако да разноси. Осим тога оно се тако лако откида од биљке, да га вјетар, па и људи и стока преносе на њиве. Ко није опазио, како се на одијелу закачи сјеме од трава, кад се загази по окрајцима њива, међама, око путева по шипражју и чеврарју. На ова мјеста обично нико не сврађа пажњу, међутијем, то су управо прави расадници коровских биљака, од којих се ми не можемо никад да ослободимо по њивама и градинама. На овима се коров оставља да расте и буја, расипајући сјеме на све стране. Треба се, дакле, обазријети и на та мјеста, па и на све остале кутове и углове, који се не обрађују, и коров брижљиво прије цвјетања покосити. Тај је посао много лакши, него тако често и трудно плевљење и окопавање у градини и по њивама. Осим тога ако се покошени коров на овим мјестима не може употребити за храну стоке, не треба га мјешати са стајским ђубретом, него га помијешати у компосту (буњишту) са осталим отпацима, који се ту бацају. Компосте такође треба чешће превртати и дуже држати на гомили док већи дио дјелова његових иструне. Жилице пак и коријење од свих оних коровских биљака које се овима размножавају (нарочита пиревина) не треба претрпавати и остављати и даље у земљи; јер се сваки већ могао увјерити, да из њих, нарочито ако ускоро киша падне, опет избију нове биљке. Њих треба брижљиво скупљати рукама, бацати на гомилице, па одмах истог дана покупити и избацити. Најбоље је бацити их на гомиле, одакле се неће разносити вјетром, па кад се осуше, спалити их и пепео разбацати по градини и њиви.

По некада су ливаде и пашњаци такође расадници корова по њивама и градинама. Нарочито је то чешће код нас. Поред питомог рашћа није ретко видјети да по ливадама буйно расте паламида, која надвиси остале биљке и слободно цвјета и развије сјеме, и ово се без икакве препријеке развије по околним њивама и градинама. Зато коровске биљке треба и по ливадама и пашњацима плевити и истријебљивати, па ће нам њиве и градине бити чистије.

Издржљивост према суши. — Познато је већ, како америчке лозе не могу све да издрже креч у земљи. Исто тако неке су више издржљиве према влази и влажном времену, а друге мање. То стање мања издржљивост према кречу и према влази, јавља се обично у жутењу (хлоротисању) чокоћа, једном болесном стању, ушљед чега чокоће угине.

сак два гледао је шћерп у лице и цјелива покојницу, али се од једном одмаче, не умијући наћи разлога страху који га од једном обузе. Најзад стави на покојничину руку своју жуљевиту грубу руку, али је истог часа трже назад као да се опекао. Затим се старац обрте зету, који га је чекао крај врата, и рече шапатом:

— Да, умрла. Како је хладна! Боже мој како је хладна!

Сиђоше доље са стегнутим срцем, утучени изгледом велике тајанствености смрти, коју нијесу схватали и којој се нијесу могли одупријети.

— Боже мој како је хладна! — понови Пуавре као у пратњу својим плашљивим пригушеним корацима.

А Гаселен одговори истим гласом:

— А како је жута, жута!

У касапници се загледаше.

— Да попијемо по коју ради поткрпљења? — предложи Гаселен.

Старац с радошћу захвали зету.

— Одлично, да попијемо... Али само помисли: прије пет дана била је свјежа и весела као нико. Хеј, хеј! Боже сачувај!

Полако пријеђоше преко улице. Пуавре је непрестано гунђао: «Како је хладна!» а Гаселен понављао: «И жута, жута, оче Пуавре!»

У крчми затражише боцу вина и дуго сједеше ћутећи. Најпослије Пуавре високо подигавши боцу пали у чаше.

— У твоје здравље!

— И у твоје, оче! — одговори Гаселен.

Затијем су дуго разговарали о цијенама месу, о храњењу стоке, о пазару Шасану. Пуавре се жалио да цијена теладима пије као прије.

— Да није Шпанаца и Американаца, који нам купују стоку, пропали бисмо.

Испивши другу боцу обојица се развеселише. Пуавре отпоче опет о «ствари».

— То још није све, синак. Кад ћемо је сахранити?

— Ту и јасте чвор. Сјутра не можемо, сјутра је — петак; стоку треба клати.

Таст климну главом у знак одобравања.

— Доиста сјутра се не може.

— Сјутра никако.

— У суботу — пазар.

— Доиста, доиста.

— Али не може трунути месо цијеле недјеље!

— Заиста не може, нема збора.

— О ба тешка положаја, оче!

Ћуташе. Пуавре је био замишљен и најзад се обрате зету:

— Да ти кажем нешто, синак. И ћерка ће се ускоро почети распадати.

— Хоће хоће.

— Да ти то не пређе на месо у дућану, а?

— Може. Али шта да се ради? Реци ми молим те, шта да радим сад?

Пуавре, гладећи подбрадак, попонова се замисли и од једном, широко одмахнув руком, ријеши:

— Дај-још једну боцу!

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE "DURO DAKIĆ"

И према суши америчке лозе такође су неједнаке. Неке су више издржљиве, а друге мање. Како нијесу ријетки случајеви сушне године, то је свакојако потребно да са зна издржљивост америчких лоза према суши. Нарочито је то потребно за сува поднебља, у крајевима гдје су сушна љета, па при избору подлоге за каламљење претпостављати сорте издржљивије према суши. Издржљивост ова означена је бројевима, и већи бројеви показују и јачу издржљивост. За поређење узета су пјесковита и глинаста земљишта.

Ево тих бројева код главних и препоручљивих америчких подлога:

	на земљиш. пјесков.	глинастим
Барландијера Ресегије № 2 . . .	9·5	8
Арамон × Руп. Ганзен № 1 . .	7·5	9
Рипарија № Руперстрис 3309	9·0	7
Руриску × Рупестриз 601 . .	8·0	8
Мурведр × Рупестрис 1202 .	7·5	7
Берландијери Ресегије № 1 . .	8·0	8
Рупестрис ди Лот	6·0	8
Шасла × Берландијери 41 В .	8·0	7
Рипарија × Рупестрис 3306 .	8·0	6.5
Рипарија Глоар (Порталис) . .	7·5	7
Берландијери × Рипарија 420 А	7.0	9
Руриску × Рупестрис 603 . . .	6·0	8
Берландијери × Рипарија 420 В .	—	8
Рипарија × Рупестрис 101[14] . .	6.0	7

На пјесковитим земљиштима, дакле, највећу издржљивост према суши има Берландијери Ресегије № 2 (чисти), који има несумњиву издржљивост и на глинастим земљиштима, те се, по томе, ова сорта истиче као најбоља за сушу. Послије ове долази: Арамон × Рупестрис Ганзен № 1 и Берлиандијери × Рипарија 420 А на глинастим земљиштима, и Рипарија × Рупестрис 3309 на пјесковитим земљиштима. Двије најобичније подлоге у нас: Рупестрис ди Лот или Монтикова и Рипарија Глоар-де Монпелије или Порталис, као и још мање позната Рипарија × Рупестис 101[14], долазе на пошљедње мјесто.

Дневне новости

Био на Крушевцу. Његово Кр. В. Књаз Господар јуче прије подне отпутовао је на Крушевац, гдје се од сриједе налази Њ. В. Књаз Мирко, па се истог дана у вече повратио на Цетиње.

Вратио се. Г. бригадир Митар Мартиновић, министар војни, вратио се у четвртак, у вече из Бара, гдје је био при искрцавању и транспортавању новог ратног материјала.

Допутовао. Г. д-р Н. Колушев, бугарски посланик, који је био у Софији на једномјесечно одсуство, вратио се са одсуства на Цетиње и предузео своју дужност.

Брод „Црна Гора“. Као што биоградски листови доносе, један од нових бродова Кр. Срп. Бродарског Друштва, који ће ускоро приспјети у Биоград, назваће се именом наше земље — Црна Гора.

Изјава подгоричких трговаца. У једном од прошлих бројева нашег листа забиљежили смо покрет, који је настао међу српским трговцима у Турској, да би нагнали солунске трговце, да кореспондирају са њима на српском језику. Том приликом истакли смо потребу, да се у томе погледу треба порадити и код нас. Поводом тога најугледнији трговци из Подгорице упутили су нам изјаву, у којој, крај осталога, истичу „како скоро свака трговина, са којима наши трговци раде, држи по једног или више Срба чиновника или тих који српски говоре или пишу“, те да према томе и кореспондирају искључиво на српском језику. Нама је мило што можемо ово забиљежити и не преостаје нам ништа друго, него да, похваљујући патриотизам наших трговаца, зажелимо да у томе правцу и истрају.

Благотворна киша. Над Цетињем се, послије оних силних жега и афричког сунца, у четвртак наоблачило и тога се дана у подне просула бујна и плаха киша, које је тога дана, преко ноћи, сјутра дан ноћас и данас било у изобиљу. Лила је као из кабла и толико је натопила земљу, да су се пролили и потоци. И ако је киша већ престала, сунце врло слабо кроз облаке просијава, али само за кратко вријеме, па се изгуби, јер се над Цетињем још једнако вију густи и тмасти облаци. И захладнило је. Силну запару, несносне афричке врућине и грозну топлоту као да је неко руком однио. По мало повјетарац пирка и тако ваздух расхлађује, да се не зна да ли је пријатнија ноћ или дан. — Ове благотворне кише није било само на Цетињу и околини; било је по цијелој земљи и добро дошла је. За усјеве, винограде и воћњаке прави је благодат. Из мртвила ће подићи све и отргнуће од пропасти замуку народну, којој је пријетила огромна опасност од оних силних жега и врућина. Већ смо из унутрашњости почели да добијамо извјештаје о благотворном дјеловању ове кише. Наши пољопривредници немају довољно ријечи да се нахвале кишом, што је произвело врло лијепо расположење у народу. То није била киша, пише нам један, него права благодат Божја. Није само покропила усјеве, него их ваљано натопила и оживила. Дошла је баш онда када се изгубила свака нада. Мишљасмо да је све пропало и да усјевима спаса нема, јер је сунце било тако страшно запекло, да је пријетила озбиљна погибељ... Сад је све тако лијепо, тако красно, као што Бог хоће“...

Министар правде у Колашину и Андријевици

Колашин, 20. јула

Министар правде и заступник министра просвјете, г. Др. С. Дрљевић, приликом скорашњег доласка на Андријевицу, својим службеним послом, био је тако сјајно дочекан, да то, као очевидац, не могу пропустити, а да не прикажем у кратким потезима познату гостољубивост Васојевићску и особиту срдачност према младоме и врло уваженом доктору, који је својим држањем освојио свачија срца.

С приватне стране извијештени да ће г. Др. Дрљевић 11. јула доћи на Андријевицу, његови поштоваоци, њих око 30 на броју, пошли су у сретање и на „Дубовике“ дочекали га, те послије српског поздрава и малог одмора сви корпоративно пошли пут Андријевице, гдје је уважаног госта очекивало чиновништво, на челу са г. г. сердаром Милошем Томовићем, заступником команданта бригаде, и г. командиром Лаковићем, а тако и грађанство андријевачко.

У вече је приређен банкет у част г. министра Дрљевића за 40 особа, на ком су се чула неколико патриотска и одабрана говора, послије којих је г. доктор, поздравивши присутне, изјавио, да је пријатно изненађен, и у даљем говору са познатом даровитошћу дотакао се велике идеје Књаза Господара, истакнувши значајну улогу, коју Васојевићи при остварењу исте имају извршити, а што је и велика српска душа у пјесми наговијестила... „Да ћеш тамо барјактарит' Данилу си ријеч дала, а до сада си испунила што си коме обећала...“

Говор г. министра пропраћен је одушевљеним клицањем: да живи Књаз Господар и Његов Дом, а за тијем је настало опште весеље, пјесма и игра до $11^1/_2$ сати, у најбољем расположењу.

За вријеме дводневног бављења на Андријевици, г. министар је био предмет особите пажње и најљубазнијег предусретања, што се најбоље документује са огромним бројем народа, који је за то вријеме и из најудаљенијих крајева долазио ради личног поздрава.

13. јула око 7 сати у вече позвао је г. министар Дрљевић чланове црквеног и школског одбора, виђеније грађане и чиновништво, гдје је сакупљена била и огромна маса народа, тако, да су се образовали четвороструки редови на средини пијаце, којом је приликом предсједник општине г. кап. Милутин Радоњић подигао здравицу, у кратким потезима изнијевши, како се Васојевићи одушевљавају доласком једног члана књ. владе, који својом високом спремом много обећава Господару и Домовини, истакнувши, да данашња влада плодним радом и дјелима засвједочава, да њен програм није мртво слово на хартији.

Даље су говорили г. г. команд. Лакић Лабовић и учитељ Алекса Чукић у истом смислу, којим су говорима оставили најљепши утисак на г. министра и сав окупљени народ, те је одушевљени свијет непрестано клицао: да живи Књаз Господар! Г. министар у опроштајном говору поново је нагласио, да су Васојевићи особита брига Књаза Господара, којима је вазда велику пажњу поклањао и да ће то и у будуће чинити, препоручивши и својој књ. влади.

Послије овога настала је прва манифестација народна, гдје су се могле чути пјесме из свих крајева.

Било је и виђенијих преставника из беранске нахије, који су жалили што нијесу на вријеме обавијештени, наводећи да би све што је виђеније изашло на Андријевицу ради поздрава са г. министром.

Једном ријечи, долазак министра г. Дрљевића оставио је ванредан утисак међу Васојевићима, који су до сада ријетке среће били да у својој средини виде и поздраве одличног сарадника данашње владе, оне владе која се својски стара да велико племе васојевићко помоћу колског пута дође у ближи додир са ужом отаџбином, и које ће, ако Бог да, у блиској будућности барјактарит' кад се приступи извршењу велике идеје нашег узвишеног Господара, јер ова идеја све већма добија израза у до сада савладаним многим препрекама.

14. јула у пет сати изјутра г. министар отпутовао је, праћен од стране многих Васојевића и грађана вароши Андријевице, до на врх села Слатине, а одатле, послије срдачног опроштаја са половином пратиоца, продужио пут са осталима, међу којом је било седам Васојевића, преко планине, гдје је на „Кривом Долу“ био отпочинак и ручак код чардака г. Јеврема Бакића, који је са својом дочекљивошћу и умјешношћу изненадио госта и његову пратњу.

На „Ћириловцу“ изашло је у сретање чиновништво и представници грађанства колашинског, те је улазак у вароши био величанствен.

Грађани вароши Колашина приредили су у вече банкет у част г. министра, на ком је био обласни управитељ г. Војвода Лакић Војводић, г. Јанко Дрљевић, великосудија, а тако и сва пратња, која је са г. министром допутовала. Чуло се ванредно давних и патриотских говора од стране г. г. Јанка Дрљевића, Радоје Ракочевића, Стевана Бојовића, протојереја Н. Силића и Ђорђија Станића, на које је г. министар примјетно потресен одговорио да је веома одушевљен, поново нагласио за изванредни дочек у Васојевићу и Колашину, као и да ће бити тумач осјећаја народа ових крајева код Господара и Књ. Владе.

Послије је настало опште весеље, играње народних кола и пјевање, у чему су узели учешћа г. министар и г. Лакић Војводић, што је трајало до пола ноћи.

Сјутра дан, 15. јула, г. министар је пошао за Подгорицу, врло срдачно многобројно испраћен.

Још једном поздрављајући младога и симпатичнога г. др. Дрљевића, молимо га да буде тумач наших осјећаја код Господара и Књ. владе, увјеривши о патријархалној оданости Господару и Домовини, а истакнувши нашу најживљу жељу да га што прије поздравимо у својој средини, које смо среће лишени ми Васојевићи ево пуних 25 година.

„Комски“

Народно здравље

Кинин као лијек. Наступна је грозница тешка болест и велика невоља неких крајева. Грозничавих области има и у земљама, гдје наш народ живи. Махом су то низије и водоплавине око ријека и језера — као што су н. пр. Зета, Ријека, Језера, Барско Приморје и нарочито крај Скадарског Блата — и т. д. Има година, кад та болест зареди у сваку кућу тих крајева, па покоси велики дио народног здравља и народне снаге. Јер није доста што она пачиће, него ге пачете болеснике прихвате и друге болести, и сатру их много лакше него здрав народ.

Велики дио народне снаге упропасти и далак, (тврдина, пласа, подраст), а то је — као што знате — најобичнији и најчешћи пратилац наступне грознице — нарочито у оним случајевима, кад неће болесника дуго да пусти, или кад се неколико пута враћа. Већ одмах при првим наступима грознице натече болеснику слезина толико, да је љекар пиже срца а испод ребара може напипати. Не пресјече ли грозница за дуго, онда тај оток набуја по гдјекада тако, да заузме велики дио лијеве стране трбуха као нека пласа или тврдина, која се под потрбушином налази. У таким случајевима осјећа болесник — поред нелагоде и слабости од саме грознице — још и неки терет или напон на том мјесту — нарочито, кад се дигне и хода, или кад потрчи, игра, скаче, јаше и т. д. Чини му се, као да га је нешто испод ребара подбочило... или као да му нешто утробу потеже, па то му не да слободно похватити и дахнути. Тај неугодан осјећај је кад јачи кад слабији, а не да му мира ни за оно вријеме, док је без наступа. Ако се томе придружи још и оток јетре (прше цигерице) — а и тога бива у грозници — онда народ говори о подрасту. У таким случајевима долази по гдјекада и до набирања воде у трбуху — до водене болести — па онда наравно, и до већих мука болесникових. С тога ћемо често наћи грозничава човјека, који се мање јада на саму грозницу, него на њене послједице — далак и подраст.

Далак је велика невоља за крајеве, гдје грозница влада — и с тога, што врло споро пролази, а чешће никако и не прође. Болесника је н. пр. наступна грозница давила и давила, па га најпослије и пустила, али му далак још никако не сплашњава, па то га сад мучи. Могао би се иначе опоравити: могао би, пита више, и за својим пословима ићи, али све залуду: — далак га још тако подупро, да сваки час прилеже. Тако се јадан и невољан вуче цијелог љета док трају највећи љетни послови; тако проведе и јесен; тако дочека и зиму а таквог га затече и прољеће. Бадава и тражи својој невољи лијека; бадава му бајалице далак бају, сјеку и кидају; бадава му видарице дају куван род од дрена и траву далачљивицу; бадава га (на уштан) мажу вучјом машћу; бадава иде било попу било манастиру на молитву и масла; све је то узалудно: — болесника мучи далак као и прије. У народу стотинама бајања, басама и лијекова за грозницу и далак, али је ипак за то хиљадама људских снага у најбољим годинама живота, које су грозница и далак толико скрхали, да нијесу ни за какав, а камо ли за тешки сељачки посао.

Њој је једини лијек кинин. Кинин и само кинин.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Расту ли нокти и коса послије смрти? Многи су већ тврдили а многи сад тврде, да коса и нокти на човјеку расту и послије смрти, па износе као примјер Карла Великога, коме су нокти послије смрти кроз рукавице прорасли. Физиолози тврде, да то може бити и да се да и растумачити. Ако се из заклане животиње изваде плућа, бубрег, и крв, у којој има оксигена, па се томе дода исто толико чисте воде, којој се дода мало соли, тада ти дјелови остају још дуго живи, особито ако се држе на топлом влажном мјесту. Срце у пса и домаћега зеца, може се и послије смрти на 24 сата чути да куца; шта више вели се, да се и то на човјеку искусило. Послије смрти не изумру одмах сви дјелови и сви органи или не распадну се у своме строју, јер се састоје из читаве гомиле ћелијица, а свака је ћелијица жив створ. Па пошто су и кожне ћелијице (куда спадају и нокти коса) самосталне природе и простога устројства, то са физиолошке стране није немогуће, да нокти и коса и послије смрти расту.

Алкохолизам у Петрограду. У московском окружју Петрограда пренесено је у полициски комесаријат у задњој години дана око 20.000 пијаних, међу њима 3.000 жена. У свему преноћило је у свим комисаријатима Петрограда 7.7000 пијанаца нађених само на улици, а наравно опитих у клубовима, гостионицама, забавиштима и т. д. не да се установити. По једној статистици отпада у Петрограду на 22 тријезна становника 1 пијанаца. Највећи број пијанства констатирао се у суботу недјељу, и понедјељак.

Умјетникова смрт. Скултор Золтан Месарош младић од 25 цијелу се ноћ забављао у некој пештанској кавани. Када је почело свитати упутио се кући уз пратњу циганске свирке, која је морала свирати најмилије му напјеве. Изненада извукао је револвер скресавши тане у главу и паде мртав. У смрт га натјерао очај за умрлом му заручницом.

ОГЛАС

Госп. **Стеван Тофовић,** комисионер у Солуну, који је ово дана лично походио Црну Гору, ставља своје услуге на расположење свима трговцима и у опште увозницима и извозницама у Црној Гори за сваковрсну робу коју Црна Гора увози или извози.

Солун као главно трговачко мјесто турске царевине свакако заслужује пажњу нашег трговачког свијета, те ће се многи услугама г. Тофовића корисно послужити.

Кореспонденција могућа на: српском, турском, француском, талијанском, грчком и арбанашком језику.

Услуга брза, тачна и солидна.

Атреса:

Petrovch Toffo, commissonaire
Solouique (Turquie).

1,20

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**